Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Antonio Atutxa Atutxa

Amorebieta-Etxano, Bizkaia (1932-2015)

Aurkibidea

Biografia

Bernagoitia auzoko Goienengoetxebarri baserrian jaiotako eta bertan bizitakoa. Agria lantegian eta baserriko lanetan ibilitakoa. Arkotxako Maria Angeles Bikandigaz ezkondu eta 3 seme-alaba izan zituzten. AMO-051 zinta Zornotzako ahozko leku-izenak batzeko proiektuan parte hartu zuenekoa da. Grabazio bietan bere emaztearekin batera kontatu zituen bizipenak.

Zintak

AMO-051

- **Proiektua**: Zornotzako toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Iruarrizaga, Rakel - Olabarri, Ane
- **Data**: 2007-12-22
- **Iraupena**: 33 min
- **Euskarria**: Audio digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Olabarri, Ane

AMO-117

- **Proiektua**: Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2011-09-28
- **Iraupena**: 59 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea

AMO-118

- **Proiektua**: Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2011-09-28
- **Iraupena**: 54 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxazarra, Ainhoa

Pasarteak

1. Goienengoetxebarri baserri inguruko toponimoak

- **Erref**: AMO-051/006
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:04:39. **Bukatu**: 00:05:35
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:
Goienengoetxebarri baserri inguruko toponimoak. Gaztañodi toponimoa. Garai batean gaztainak ziren inguruetan, baina gaur egun gutxi dago, galdu egin ziren eta. Lexartza. Bidezabaleta toponimoa; hiru bidegurutze daude bertan.

2. Iturriak; garbitokia; ura etxeetara

- **Erref**: AMO-051/010
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:08:42. **Bukatu**: 00:11:16
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Bernagoitiko elizaren ondoan eskola zegoen garai batean eta iturria zegoen bien bitartean. 1968an jarri zuten ura etxeetara, baina ez zegoen nahikoa denentzat eta gero Betzuen ingurutik ekarri zuten ura, Udalak emandako hodiekin. Tabernak etxeek baino ur askoz gehiago behar izaten zuen eta eskas ibiltzen ziren garai batean. Metal-ura duen iturri bat ere badago inguruan. Erreka eta garbitokia.

3. Bernagoiti inguruko toponimia: basoak, tontorrak

- **Erref**: AMO-051/011
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:11:16. **Bukatu**: 00:13:40
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:
Troka handirik ez dago inguruetan. Inguruetako mendi, gain eta basoen izenak. Eperlanda toponimoa: aurrekoei entzun izan die garai batean eperrak ibiltzen zirela bertan.

4. San Bizente ermita, Arkotxa eta Bediaga bitartean

- **Erref**: AMO-051/014
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:17:26. **Bukatu**: 00:18:03
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Maria Angeles Arkotxakoa da. Arkotxa eta Bediaga auzuneen artean San Bizente ermita dago.

5. Ezberdintasunak euskaran auzo batetik bestera

- **Erref**: AMO-051/015
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:18:03. **Bukatu**: 00:19:04
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Bernagoitiko eskola. Maria Angeles Eubako eskolara joan zen. Senar-emazteek euskara ezberdina darabiltela diote. Arkotxatik Bernagoitira jada aldatu egiten da euskara, adibidez: artoa/artue. Jose Antonioren aurrekoak ere Dimatik etorriak ziren.

6. Bernagoitiko lapurren inguruko kontuak

- **Erref**: AMO-051/022

- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:25:00. **Bukatu**: 00:28:10
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Garai batean lapur batzuk izan omen ziren Bernagoitin. Polizia bila zetorrela jakinda, leihotik salto egin eta ihes egin omen zuen anaietako batek. Mendian orbel azpian ezkutatuta egon ostean, Frantziara alde egin omen zuen. Harrez gero entzun izan du hara joandako norbaitek haietakoren batekin topo egin zuela han. Etxanoko abadeari lapurretan egin omen zioten eta abadea nahigabe haren ondorioz hil omen zen.

7. Lapurrak aititaren atzetik

- **Erref**: AMO-051/023
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:28:10. **Bukatu**: 00:30:05
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Behin aititak txahala edo ikatza saldu eta dirua jaso zuen ordainetan. Lapurrek ikusi egin zuten eta etxera jarraitu zioten. Ozta-ozta sartu omen ze etxean, arin mugitu zelako.

8. Gerra sasoian, ezkutuan

- **Erref**: AMO-051/025
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:30:45. **Bukatu**: 00:32:40
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra sasoian Jose Antoniok 5 urte zituen. Hiru familia etxetik irten gabe egon omen ziren hiru astean, bi fronteren erdian zeudelako. Aita zinegotzi zegoen Udalean. Inguruko karobi batean ezkutatuta egon zen lau egunean lagun batekin batera.

9. Soldadutzara joan beharrik ez

- **Erref**: AMO-117/002
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:02:20. **Bukatu**: 00:03:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Bernagoitiko Goienengoaetxebarrin jaio eta bizi izandakoa da Jose Antonion. Soldadutzara joan beharrik ez zuen izan aitak 60 urte zituelako eta seme bakarra izan zelako. Familia txikia du gurasoak ere beraien artean lehengusuak ziren-eta.

10. Ezkontzako arreoa

- **Erref**: AMO-117/006
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:09:02. **Bukatu**: 00:10:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezkondu zirenean, 1957an, Mari Angelesek arreoa ekarri zuen Bernagoitira: izarak, mantak, ohea, baxera... Bidea oraindino egin barik zegoen eta zelan ekarri zuten kontatzen dute.

Transkripzioa
Elkarrizketatzailea: Zuk arreoa ekar zendun orduen?
Maria Angeles: Bai, arreoa ekarri neuen, bueno... ilusiño guztixaz eindde!
Elkarrizketatzailea: Zer?
Maria Angeles: Ba ixarak eta, ta mantak eta,
Jose Antonio: Ohie ta
Maria Angeles: Oihe ta. Kuartue...
Jose Antonio: Kuartu, kuartu konpletue.
Maria Angeles: Kuartu konpleto! Ta gero ixarak eta ba... dana.
Jose Antonio: Bai, ba “juego”.
Maria Angeles: Dana, toalla... dana. Bajillak, bajillie ta orduen... bai.
Elkarrizketatzailea: Ta zuen etxeti hona gurdixen edo?
Maria Angeles: Ez. Baia nire etxetik, hor behien hartzen dozunien gorantza, ta bata dao Arkotxarantza t abestie Bernagoittire, ba nik Arkotxarantza hartu [...] haraxe ekarri geñuzen, burdixe. Ta gero handik gora, zelan ekarri neuen kuartue, harexe kamioia aprobetxetako, ba nire arreoa etorri zen gero kamioien handixik.
Jose Antonio: Arkotxan Bedixagaraiño /Beixetaraiño/ urte asko ez da ein dala kamiñue e?
Maria Angeles: Gu ezkondu gintzezanien ez egoen.
Jose Antonio: Ez egoen, ez egoen. Ezkondu ta gero urtietara bez. Urte asko [...] urte pillue daroagu /daru/ e? berrogeta hamalau urte ezkondute.
Maria Angeles: Berrogeta hamalau urte e? indde dekoguz /dekuz/ e? Ontxe datoz, Pilarika egunien.
Jose Antonio: Bai, berrogeta hamalau urte.
Maira Angeles: Bai, berrogeta hamar urte in gañuzenien joan gintzezan.
Jose Antonio: “Cincuenta y sietien” ezkondu gintzezan [...]

11. 1952ko San Migeletatik elkarregaz

- **Erref**: AMO-117/007
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:10:25. **Bukatu**: 00:12:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
1952ko San Migeletan hasi ziren elkarrekin nahiz eta lehenagotik ezagutu. Handik etxerako buelta oinez egin behar izaten zuten: lehenengo Arkotxara eta gero Bernagoitira.

Transkripzioa
Maria Angeles: Ta beste bost urte eroan giñuzen alkarreaz, beittu zenbat urte.
Jose Antonio: Hirurogei urte ixa. Ontxe hillon hogeta zortzixen hogeta zortzixen, San Migeletik lelengokue.
Maria Angeles: Beittu, akorduen deko e?
Jose Antonio: “En el año cincuenta y dosien”
Elkarrizketatzailea: Bixer?
Jose Antonio: Beintiotxoen, bixer.
Elkarrizketatzailea: Bixer?
Jose Antonio: Bixer.
Maria Angeles: Beti akorduen eukiten deu e? nundik hasi gintzezan. San Migeletik. San Migel, badakixu.
Elkarrizketatzailea: Bixar berrogeta hemeretzi urte hasi ziñiela.
Jose Antonio: Hasi gintzezela.
Maria Angeles: Zuk aber segitan dozun hortixik.
Elkarrizketatzailea: Ta zelan ezetu ziñien edo hasi ziñien.
Jose Antonio: Ezetu eurrerautik eitten gintzezan e? eurrerautik.
Maria Angeles: Ezetu bistaz bai.
Jose Antonio: eurrerautik ezetzen gintzezan.
Maria Angeles: Ta gero ba jantzan! Jantzan ta. Erromerixe
Jose Antonio: Bai. San Migelak zien ta bertako jaixetan […] ba handixi, bai.
Elkarrizketatzailea: Ta zu joango ziñen edo zelan eitten zan?
Jose Antonio: Bai, bai.
Maria Angeles: Bai, hombre! Jantzan hasi gintzezan ta jantzan ezetu ezkero ba gero… alkarraz goitti behera! Orduen oiñez! Oingo moduen, zuon moduen ta pentsetan dozu?
Jose Antonio: Orduen ez egoen… oiñez.
Elkarrizketatzailea: San Migeletik hona?
Maria Angeles: San Migeletik hona ez, Arkotxera,
Jose Antonio: Arkotxara. Honeaz lelengo Arkotxara ta gero hona neu.
Maria Angeles: Ta gero hona.
Elkarrizketatzailea: Klaro, lelengo Arkotxara.
Maria Angeles: Bai, lelengo Arkotxara. Nobixie laguntzen.
Elkarrizketatzailea: Bueno, ba merezidu izen eban.
Jose Antonio: Bai, bai bai.
Maria Angeles: Ez dakit ondo egongo da, baia oin maletia aldien deko ta.
Elkarrizketatzailea: Ba zorixonetako erregalue orduen zuretzat!
Jose Antonio: Bai, bai.
Maria Angeles: Horixe, bai.
Elkarrizketatzailea: Dana batera.
Maria Angeles: Dana batera.
Elkarrizketatzailea: Urte egunetan nobixie tope.
Jose Antonio: Bai.
Maria Angeles: Bai. Hogeta zortzixen topeu ta hogeta hamarrie beronek zenbet izengo euezen?
Jose Angel: Hogei urte.

Maria Angeles: Hogei urte.
Jose Angel: Hogei urte eitten…
Maria Angeles: Hogei urteaz ezkondu nintzen e? hogeta bat eitteko. Ni nobienbrekoak naz, esan dotsut /esatsut/, hogeta bostekoa. Pilarika egunien ezkondu gintzezan.
Jose Angel: Oktubrien ezkondu.
Maria Angeles: Beittu, hogei urte hondiño eitteko.
Jose Angel: Hogei ez, hogeta bat!
Maria Angeles: Hogeta bat eitteko. Zuek eingo zintzien? Oingo gaztiek ez.

12. Baso-erromeriak

- **Erref**: AMO-117/010
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:14:07. **Bukatu**: 00:16:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
San Antonio auzoan erromeria handia ospatzen zen. Bolatokia zegoen eta hantxe batzen ziren denak, ez baitzuten bolatokian jolasten. Bernagoitin maiatzaren 8a eta 15a ospatzen ziren, San Isidro eta San Migel. Auzoetako ospakizunei baso-erromeriak esaten zaie. Egun haiek zelakoak ziren azaltzen dute.

Transkripzioa
Elkarrizketatzailea: Zer esan dozu, San Antonion bolatokixe?
Jose Antonio: Bolato… eitten zan erromerixe, beti eitten zan e? urte askuen. Nik halantxi ezetu neuen, gu gaztiek eta… gero gure denporan akabeu in zen e? gu ezkondu baiño ariñau hori erromerixe akabeu in zen, baia… gure gazte denpora guztixen ta eurreraukuek be bai e? umetan, guk be… jentie… ni umie nintzenien be jueten zien nire […] San Antoniora erromerixera.
Mari Angeles: Hori egon zan, bolatokixe, ba… Teresa ta Elio…
Jose Antonio: Haixen parien, kamiñoan besteti.
Mari Angeles: Bestetik, bertan. Hantxe eitten zan erromerixe.
Jose Antonio: Taberna bat eguen han ta haixen tabernien atzien.
Elkarrizketatzailea: Ta zer, bolatokixen andra zein gizon edo…
Maria Angeles: Bai, bai, haixe… erromerixe hantxe eitten zan. Bolorik eta ez zan jokatzen.
Jose Antonio: Erromerixe, bai, bai.
Maria Angeles: Ez, ya itxitte egon zan.
Jose Antonio: Itxitte bai baia gero goixien igual egongo zan boloan baia hori arrastixen… domeka arrastixetan beti eitten zan hantxe bai.
Elkarrizketatzailea: Eta ze beste jai egoten zan hemen? Bernagoittin edo?
Jose Antonio: Bernagottin haixe, maietzien zortzixe ta hamabosta eitten zien hemen. San Migel ta hori, San Isidro eitten zien.
Maria Angeles: Orduen jente asko egoten zan baso erromerixen e?
Jose Antonio: Jente asko, orduen… geur iñor be ez da egoten e? iguel justu-justuen geu egoten gara barrixokuek baia… orduen jente asko.
Elkarrizketatzailea: Baso erromerixe?
Jose Antonio: Bai, baso erromerixek, bai.
Maria Angeles: Baso erremerixek esaten zan.

Jose Antonio: Bai. Orduen jente asko.
Maria Angeles: Hontako... barrixoatan [...] baso erromerixe. Santi Krutz, hor Elias ta bixi diezan lekuen ta...baso erromerixek horrek.
Jose Antonio: Bai ba, Arkotxekoa San Bizente.
Maria Angeles: San Bixente.
Jose Antonio: San Bizente agostuen eitten zan lelengo domekie ta...
Maria Angeles: Danak izeten zien orduen...Ta jente asko ebiltten zan e?
Elkarrizketatzailea: Ta ze egoten zan?
Jose Antonio: Ba goixien mezie gero... herriko aiuntamientuek botaten euen txistularixe ta arrastixen soiñularixe egoten zan. Txistularixe egoten zan ta soiñue... geubera arte. Orduen illunkeran amaitzen zan jaixe, orduen danak, orduen danak etxera.
Maria Angeles: Orduen nobixie dekona ba nobixiez ta ostantzien etxera. Tabernara edo...
Jose Antonio: Bai, bai.
Elkarrizketatzailea: Hemen zenbat taberna egon zien?

13. Durangora eta Zornotzara joateko dotore jantzi

- **Erref**: AMO-117/012
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:16:49. **Bukatu**: 00:19:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Zornotzara eta Durangora joateko trajea eta gorbata janzten zuten gizonezkoek. Almidoiagaz lisatzen zuten eta ez zen erosoa. Bariku Santu egunez eta San Antonio egunez estreinatzen zituzten soineko berriak. Erromeriara abarkekin joaten ziren.

14. Bernagoiti jendez lepo

- **Erref**: AMO-117/015
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:20:52. **Bukatu**: 00:22:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Ez dute Gerra Zibileko akordurik. Jose Antonio Bernagoitin bertan zegoen eskolan ibili zen. Ume asko batzen ziren, Berna auzokoak ere bertara joaten baitziren. Elkarrizketa garaian, ostera, auzoan oso jende gutxi bizi zen.

15. Eskolan ezer ulertu ez

- **Erref**: AMO-117/016
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:22:26. **Bukatu**: 00:23:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Bernagoitiko eskolan denak batera aritzen ziren: mutil zein neska, ume zein nagusi. Dena zen gaztelaniaz eta ez zuten ezer ulertzen. Euskaraz egitea galarazita zegoen, elizan ere ezin zen.

16. Eskolara ahal zenean

- **Erref**: AMO-117/017
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:23:42. **Bukatu**: 00:26:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Jose Antonioren etxean abadea bizi izan zen urte askoan. Aitaren asmoa semea Durangora ikasten bidaltzea zen, baina abadeak baserritarrak horrelakorik ez duela behar esan eta ez zen joan. Maria Angelesen etxean, ostera, mutilek zuten ikasteko lehentasuna eta beharra zegoenean ez ziren joaten. Maria Angeles Euba auzoko eskolara joan zen, bertan ere denak batera aritzen ziren.

17. Maistra erdaldunak

- **Erref**: AMO-117/018
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:26:00. **Bukatu**: 00:27:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Bernagoitian Bilboko maistra bat izan zuten, oso ona zen eta konforme zeuden. Euban, Barakaldoko maistra gogorra zuten, ez zitzaion euskaraz egitea gustatzen.

18. 'Cara al Sol' abestu eta elizarako ostera derrigorrezkoa

- **Erref**: AMO-117/020
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:27:38. **Bukatu**: 00:29:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Eskolara sartu orduko bandera altxatu eta Cara al Sol abestu behar izaten zuten. Iluntzean elizara joan behar izaten zuten. Eskolan inspekzioak izaten zituzten opor aurretik.

19. Eskolako pizarra eta liburua

- **Erref**: AMO-117/022
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:29:21. **Bukatu**: 00:30:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:
Eskolan pizarra erabiltzen zuten eta liburu bakarrean izaten zituzten ikasgai guztiak. Gustura aritu arren, etxean beharra zuten eta ikasten hasterako uzten zioten eskolara joateari.

20. Elizari errespetua eta beldurra

- **Erref**: AMO-117/024
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:31:22. **Bukatu**: 00:34:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Gaztelania kalean ikasi zuten; hala ere, sekula ez dute erraztasunik izan. Abadeagaz euskaraz egiten zuten, baina errespetu handiz. Horrelako egoerak diktadura bezalakoak zirela diote. Arrosariora joatea derrigorra zen eta neska-mutilak elkarregaz ibiltzea txarto ikusita zegoen. Fraideak baserriz baserri joaten ziren jenero bila eta bertako etxeetan egiten zuten lo. Abituari musu emanez agurtzen zitzaien. Errespetuaz gain beldurra ere sentitzen zutela diote.

21. Elizak beteta, erdaraz eta latinez

- **Erref**: AMO-117/025
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:34:30. **Bukatu**: 00:36:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Elizak erraz betetzen ziren, domeketan bi meza egoten ziren eta biak betetzen ziren. Abestiak erdaraz, Aita Gurea eta sermoia euskaraz eta mezak latinez izaten ziren.

22. Aste Santuetako ejerzizioak

- **Erref**: AMO-117/026
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:36:55. **Bukatu**: 00:38:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Aste Santu inguruan ejerzizioak ospatzen zituen elizak. 8 egunean kanpoko abadeak egoten ziren. Zelan burutzen ziren azaltzen dute.

23. Gaubeila eta gaixoarentzako elizakoak

- **Erref**: AMO-117/028
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:38:22. **Bukatu**: 00:40:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Norbait hilez gero gaubeila egiten zitzaion: arrosarioa errezatu, pattarra eta gailetak hartu... Gaixoa etxean zegoenean, meza-laguntzailea (monagiloa) joaten zen elizakoak ematera (Geure Jauna) txilina eskuan hartuta.

24. Hil-kanpaiak

- **Erref**: AMO-117/029
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:40:00. **Bukatu**: 00:41:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Mota desberdinetako hil-kanpaiak daude, sexuaren araberakoak. Ostean, abadea joaten zen azken otoitza egitera.

25. Hildakoa elizara lepo gainean

- **Erref**: AMO-117/030
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:41:50. **Bukatu**: 00:44:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Hildakoa lepoan hartuta eroaten zuten elizara. Berna auzoko batzuk bertara joaten ziren eta beste batzuk Zornotzaraino, trenbideak banatzen du muga. Hildakoaren eta monagiloaren atzetik joaten ziren denak. Andariak (hildakoa eroaren zutenak) senitartekoak eta auzokoak izaten ziren. Aurretik joaten ziren andrazkoak auzokoak izaten ziren, "eurogixek". Hileta ostean, tabernan batzen ziren.

26. Lutoa

- **Erref**: AMO-117/032
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:44:57. **Bukatu**: 00:47:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Hurbilekoren bat hilez gero, gutxienez urtebeteko lutoa izaten zuten. Gizonezkoak seinale beltz bat eroaten zuten paparrean, lutoa beraientzat ez zen hain zorrotza. Sasoi horretan ez zuten dantzaldietan parte hartzen; ondorioz, ezta nobiorik topatu ere.

27. Sepulturak

- **Erref**: AMO-117/035
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:48:04. **Bukatu**: 00:50:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Sepulturak domekero jartzen ziren elizan. Meza bukatu ostean, abadeak sepultura bakoitzean errespontsu bat errezatzen zuen. Zer egiten zuten azaltzen dute.

28. Hildakoaren arropak erre

- **Erref**: AMO-117/036
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:50:00. **Bukatu**: 00:51:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Hildakoaren logelako leihoak zabaldu, arropak eta ohea erre... egiten ziren gaixoa ez zabaltzeko. Umeak zirela garbitasunerako produktu askorik ere ez zegoen.

29. Medikua abisatzeko Zornotzaraino joan behar

- **Erref**: AMO-117/037
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:51:17. **Bukatu**: 00:52:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Medikua Zornotzan izaten zuten eta haraino joaten ziren abisatzera. Gerora, Eubako Pijon tabernan jarri zuten telefonoa eta bertatik abisatzen zuten medikua zein albaitaria. Kapa ezizeneko medikua zaldi gainean joaten ziren autoa izan aurretik. Alegria medikua motorrean hasi zen.

30. Albaitaria izara batekin abisatu

- **Erref**: AMO-117/038
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:52:53. **Bukatu**: 00:53:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Albaitaria abisatu behar izaten zutenean, Zornotzaraino joan barik, albaitariak ikusi zezakeen landa batean izara bat jartzen zuten seinale moduan.

31. Izara batekin aita hil zela abisatu

- **Erref**: AMO-117/039
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:53:44. **Bukatu**: 00:55:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Jose Antonioren aita hil zenean, osabaren etxean egon zen gari ebakiten. Soloan jarritako izara batekin abisatu zuten etxera etor zedin.

32. Maiorazgoa

- **Erref**: AMO-117/041
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:56:30. **Bukatu**: 00:59:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Gurasoen herentzia seme zaharrenak jasotzen zuen normalean. Jose Antonioren aititak hiru etxe zituen eta dena eman zioten seme bati, beraiek bizi diren etxea gerora erosi behar izan zuten.

33. Bataiatu bako umeak

- **Erref**: AMO-118/001
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Bataioak jaio eta hurrengo egunean egiten ziren lehen, bataiatu aurretik umea hilez gero linbora zihoala uste zuten eta. Gerra denborako sasoi batean ez zen abaderik egon eta horregatik etxean bataiatzen zituzten umeak, etxe-bataioa esaten zioten. Kanposantuan aparte lurperatzen zituzten bataiatu barik hiltzen ziren umeak.

34. Eliza-sartzea

- **Erref**: AMO-118/004
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:05:28. **Bukatu**: 00:06:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Umea bataiatu ostean, amak eliza-sartzea egin behar izaten zuen. Umearekin joaten zen elizara, kandela bat eskuan zuela.

35. Opariak umeari eta amari

- **Erref**: AMO-118/005
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:06:42. **Bukatu**: 00:08:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Umeari etxean egindako jertseak edo adur-zapiak oparitzen zizkioten. Amari, ostera, oiloa ekartzen zioten, salda egiteko.

36. Umeak etxean emaginarekin

- **Erref**: AMO-118/006
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:08:33. **Bukatu**: 00:10:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Orduan auzoko bat ibiltzen zen emagin, etxean edukitzen zituzten umeak eta.

37. Begietan nabaritu andrea haurdun dagoela

- **Erref**: AMO-118/009
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:12:21. **Bukatu**: 00:14:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Aurpegian, begietan, nabaritzen zuten batzuek andrea noiz zegoen haurdun. Jose Antoniok, esaterako, begietan nabaritzen zien.

38. Umeen jatorria eta hilerokoak gai debekatuak etxean

- **Erref**: AMO-118/010
- **Iraupena**: 0:03:22. **Hasi**: 00:14:29. **Bukatu**: 00:17:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Lehen, gurasoek ez zuten esaten nondik datozen umeak. Hala ere, eurek jakin egiten zuten. Hilerokoaren gainean ere ez zuten ezer esaten, baina lagunek esanda-edo jakiten zuten zer zen.

39. Hilerokoarekin ezin txerri-beharrik egin

- **Erref**: AMO-118/011
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:17:51. **Bukatu**: 00:20:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:
Hilerokoarekin ezin da txerri-beharrik egin, odola moztu egiten ei da eta. Gainera, ez da ona alanbre azpitik pasatzea zela, haurdun zeudenean ere ez.

40. Hilerokoarekin etxeko oihalak

- **Erref**: AMO-118/013
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:21:27. **Bukatu**: 00:22:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:
Hilerokoarekin zeudenean, etxean egindako oihalak erabiltzen zituzten. Gero garbitu egin behar izaten zituzten eta eskegi.

41. Ezkontzako erropak eta eztei bidaia

- **Erref**: AMO-118/015

- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:24:07. **Bukatu**: 00:26:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Zornotzako parrokian ezkondu ziren eta Durangoko Bolatokian egin zuten bazkaria. Maria Angeles beltzez ezkondu zen, auzoko batek egindako jantziarekin. Jose Antonio traje grisarekin ezkondu zen. Gero, Donostiara eta Lermara joan ziren bidaian.

42. Ezkon-opariak eta aitabitxi-amabitxiak

- **Erref**: AMO-118/016
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:26:39. **Bukatu**: 00:27:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Etxerako gauzak oparitzen zizkieten ezkonberriei; toallak, ontziteria... Lehen, aitabitxi eta amabitxi ez ziren gurasoak izaten, gehienetan bataiokoak izaten ziren ezkontzakoak ere.

43. Ipiniko ezkontzak

- **Erref**: AMO-118/018
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:29:22. **Bukatu**: 00:31:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Lehen, euren aurrekoen sasoian, ipiniko ezkontzak egiten ziren. Hau da, etxean esan egiten zitzaien norekin ezkondu behar zuten. Diruari begiratzen zitzaion ezkontzetarako.

44. Gaztetan Durangoko zinemara

- **Erref**: AMO-118/019
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:31:47. **Bukatu**: 00:33:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:
Gaztetan zinemara joaten ziren, baina hamarretan etxean egon behar izaten zuten. Lauretako emanaldira joaten ziren, Durangora. Bakeroen inguruko filmak izaten ziren ordukoak.

45. Egunkaria eta irratia etxean

- **Erref**: AMO-118/020
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:33:24. **Bukatu**: 00:35:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:
Etxean egunkaria irakurtzen zuten egunero: La Gaceta del Norte. Gerra sasoian euren etxean eduki zuten irratia eta Eubatik ere etortzen ziren gauetan irratia entzuten.

46. Auzokoen artean telebista bat erosi

- **Erref**: AMO-118/021
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:35:34. **Bukatu**: 00:36:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:
Auzoko guztien artean telebista bat erosi zuten gazteek sakristian ikus zezaten. Baina, argindarra baxua zen auzoan eta etxeetako argiak itzali behar izaten zituzten telebista ikusi ahal izateko.

47. 1967an ekarri zuten ura auzora

- **Erref**: AMO-118/022
- **Iraupena**: 0:03:46. **Hasi**: 00:36:52. **Bukatu**: 00:40:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
1967an, eskola atzean zegoen iturria erabili zuten auzora ura ekartzeko. Lehenago, kantinekin ekartzen zuten ura errekatik eta udan putzutik. Etxean, hala ere, patina jarri zuten 1961ean.

48. Neguan elurte handiak

- **Erref**: AMO-118/024
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:41:33. **Bukatu**: 00:42:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Neguan elurte handiak izaten zituzten eta bidea garbitu behar izaten zuten. Ganadua kortan edukitzen zuten eta ura ekarri behar izaten zieten.

49. Abadea soroak bedeinkatzen

- **Erref**: AMO-118/026
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:43:28. **Bukatu**: 00:44:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Abadea sororik soro joaten zen bedeinkazioa ematen uztailaren lehenengo egunetan, gariak buruan zeudela. Jose Antonio ere joan izan da abadearekin batera elizmutikoa zenean.

50. Erramu egunean bedeinkatutako gurutzeak soroan

- **Erref**: AMO-118/027
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:44:25. **Bukatu**: 00:45:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

Laburpena:
Erramu egunean gurutzeak bedeinkatzen dituzte eta gero, ereitea egiten dutenean, soroan jartzen dituzte. Etxeko atean, ostera, San Juan egunean jartzen dute erramua.

51. San Juan bezperan "San Juan, San Juan, San Juantxu" kanta

- **Erref**: AMO-118/028
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:45:14. **Bukatu**: 00:47:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
San Juan bezperan sua egiten dute, lehen soro guztietan egiten zuten. Gero, kantatu ere egiten dute: "San Juan, San Juan, San Juantxu. Gure soloan lapurrik bez, sorgiñik bez. Badago, badago, erre deittez! San Juan, besterik ez deku goguan!"

52. Santa Ageda umetatik abestu izan dute

- **Erref**: AMO-118/029
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:47:11. **Bukatu**: 00:48:50

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:
Lehen, asko abesten zen etxerik etxe. Maria Angeles, esaterako, lau urterekin ere joanda dago Santa Ageda abesten. Batzen zutenarekin askaria egiten zuten.

53. Errioxara ehizan

- **Erref**: AMO-118/031
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:49:24. **Bukatu**: 00:50:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:
Ehizarako zaletasuna eduki du Jose Antoniok. Errioxara joaten ziren eperretan eta pospolinetan. Hemen, pase sasoian birigarroak eta zozokoak ehizatzen zituzten eta baita hegaberak ere lantzean behin.

54. Mixarrak eta "kirikiñolatzak" inguruan

- **Erref**: AMO-118/033
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:51:48. **Bukatu**: 00:52:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Basakatu gutxi dago inguruan, baina mixarrak ikusten dira oraindik orain eta baita kirikinoak ere, "kirikiñolatzak".

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-31

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com